

EIROPAS VALODU PORTFELIS TREŠO VALSTU VALSTSPIEDERĪGAJIEM

2013

1. VALODU PASE

2. VALODU BIOGRĀFIJA

3. DOSJĒ

Eiropas Valodu portfelis trešo valstu valstspiederīgajiem

Šis modelis atbilst *Eiropas Valodu portfeļa* izstrādes *Principiem un vadlinijām*.

Eiropas Valodu portfeļa nosaukuma, logo un *Valodu pases* autortiesības pieder Eiropas Padomei.

Trešo valstu valstspiederīgajiem paredzētā *Eiropas Valodu portfeļa* valodas prasmes līmeņa pašnovērtēšanas kritēriji izstrādāti, par pamatu ņemot formulējumus no *Eiropas kopīgajām pamatnostādņēm valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana* (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, 2000*), kā arī balstoties uz A. Lazarevas, B. Mūrnieces-Buļevas, I. Auziņas veikto sociolingvistisko pētījumu *Trešo valstu valstspiederīgo latviešu valodas vajadzību un valodas prasmju noteikšana veiksmīgai integrācijai Latvijā* (2013)¹, uz A/s *Datorzinību centrs* veidoto leksikas minimumu trešo valstu valstspiederīgajiem 1000 vārdu apjomā (2012)² un A. Šalmes, I. Auziņas izstrādāto valodas funkcionālo līmeņu aprakstu (2013)³.

VMC Valoda, 2013
Gunita Borzova, Silvija Kārkliņa

¹ LVA, 2013. Pētījums izstrādāts LVA īstenotajā Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda projektā *Latviešu valodas apguves pieejamība veiksmīgai saziņai, integrācijai un naturalizācijai*.

² LVA, 2012. Leksikas minimums izstrādāts LVA īstenotajā Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda projektā *Inovatīvas pieejas valodas apguvei trešo valstu valstspiederīgo bērniem un jauniešiem*. Pieejams tīmeklī www.sazinastilts.lv.

³ LVA, 2013. Manuskripts.

Informācija lietotājam

Eiropas Valodu portfelis (EVP) ir **valodas apguvējam piederošs dokuments**, kas veic divas funkcijas: atspoguļo šī dokumenta īpašnieka sasniegumus valodu apguvē un palīdz mācīties dažādas valodas. EVP tiek sekmīgi lietots daudzās Eiropas valstīs.

Ikvienam EVP ir trīs daļas:

- **Valodu pase**, kurā EVP īpašnieks norāda savu dzimto valodu vai valodas, ieraksta ziņas par citām valodām, kuras ir apgūtas skolā vai ārpus tās, un atzīmē šo valodu prasmes līmeni (**ja Valodu pase Jums sagādā grūtības, varat pie tās atgriezties pēc Valodu biogrāfijas aizpildīšanas**);
- **Valodu biogrāfija**, kurā EVP īpašnieks nosaka savus mācību mērķus, atspoguļo mācību procesu un novērtē sasniegtos rezultātus (**valodas mācīšanos ieteicams sākt tieši ar Valodu biogrāfijas daļu, lai noteiktu savu apgūstamās valodas prasmes līmeni**);
- **Dosjē**, kurā EVP īpašnieks ievieto diplomu, apliecību u.tml. dokumentu kopijas, sakrāj savus labākos darbus, kas apliecina attiecīgo valodas prasmi.

Šis EVP ir paredzēts trešo valstu valstspiederīgajiem latviešu valodas kā svešvalodas, tai skaitā otrās valodas, apguvē.

Eiropas Valodu portfeļi Latvijā

Autors: Silvija Kārklīņa, VMC Valoda
e-pasts: silvija.karklina@vmc.lv

Eiropas valodu portfelis ir viens no pēdējās desmitgades jaunākajiem valodu mācību instrumentiem, kas atbalsta nacionālo valodu apgūšanu. *Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem* (2006), kas ir izstrādāts Latvijā, veicina ne tikai latviešu valodas apguvi, bet arī citu Eiropas valodu mācīšanos. Latvijā ir izstrādāti arī vēl citi Eiropas valodu portfeļi. *Eiropas valodu portfelis skolēniem* (no 7 līdz 12 gadiem) (2007) ir paredzēts jaunākā skolas vecuma bērniem, un tā mērķis ir ievadīt skolēnu valodu apguves procesā, kas ilgst visu dzīvi. *Eiropas valodu portfelis medmāsām* (2007) veido vienotu izpratni par profesionālās leksikas minimumu un funkcionālo valodu, kas nepieciešama komunikācijā ar pacientiem latviešu un vairākās citās Eiropas valodās. *Eiropas valodu portfelis dzelzceļa darbiniekiem* (2008) nosaka nepieciešamās valodas prasmes profesionālajā jomā, kuru apgūšana ļauj strādāt vairāku Eiropas valstu dzelzceļu tīklā, ievērojot Eiropas Savienības regulās un direktīvās noteiktos drošības pasākumus. Savukārt *Eiropas valodu portfelis trešo valstu valstspiederīgajiem* (2013) ir viens no pirmajiem Eiropas valodu portfeļiem, kas veicina latviešu valodas un kultūras mācīšanos imigrantiem.

Pieaugot cilvēku mobilitātei, palielinās nepieciešamība mācīties Eiropas valstu nacionālās valodas, jo personas valodu komunikatīvās prasmes paver lielākas iespējas nodarbinātības jomā, ļaujot aktīvi darboties sociālajā un politiskajā dzīvē. Ž. K. Beko un M. Birjams kritizē tādu lingvistisko ideoloģiju, kura balstās uz vienas kopīgas komunikācijas valodas izmantošanu. Šāda pieeja gan ļauj samazināt izmaksas, kas rodas multilingvālā vidē, balstītā uz ekonomikas globalizāciju un komunikāciju tehnoloģiju attīstību, taču vājina personas plurilingvālisma pozīcijas. Lingvistiskās dažādības izmaksas (piemēram, tulkošanas vai mācīšanās izmaksas) un savstarpējās sapratnes trūkums komunikācijā tiek minēti kā attaisnojums mēģinājumiem kļēdēt lingvistisko dažādību. Jāuzsver, ka monolingvālās komunikāciju valodas koncepts ir atšķirīgs no viedokļa par nacionālās valsts valodu, kur kopīgas valodas izmantošana palīdz saglabāt „maksimālu valsts efektivitāti, nodrošinot nacionālā tirgus veiksmīgu funkcionēšanu, it īpaši darba tirgus sfērā” (Beacco & Byriam, 2003, 26).

Materiāls un metodika

Neraugoties uz to, ka *Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem* tiek lietots līdzās valodu mācību grāmatām un darba burtnīcām vairāk nekā 10 gadus, to tomēr var uzskatīt par jaunu instrumentu mācību procesā. Kaut gan dažādi Eiropas valodu portfeļi tiek veidoti atbilstoši mērķauditorijai trijās lielās pamatgrupās, resp., sākumskolas vai pamatskolas, vidusskolas un pieaugušo mērķauditorijai, daudzās valstīs vēl nav izveidoti Eiropas valodu portfeļi visām vecuma grupām. Latvijā ir izveidots un izmantojams *Eiropas valodu portfelis skolēniem (no 7 līdz 12 gadiem)* un *Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem*, tomēr trūkst svarīgas saiknes Eiropas valodu portfeļa lietošanas kontinuitātē – nav Eiropas valodu portfeļa skolēniem, kas vecāki par 12 gadiem.

Eiropas valodu portfeļu radīšana ir inovatīvs darbs, jo jāņem vērā ne tikai pedagoģiskie, metodiskie un valodnieciskie aspekti, bet arī mērķauditorijas konkrētās vajadzības. Kā norāda P. Drukers, veiksmīgai inovācijas izveidei piemīt pieci pamata kritēriji:

- tas ir patstāvīgs process (*self-contained process*);
- tai ir kāds vājais vai trūkstošais posms;
- tai ir skaidrs mērķa definējums;
- tās risinājuma parametrus (*specifications*) var skaidri noteikt;
- tā balstās uz vispārēju sapratni, ka jābūt citādam / labākam risinājumam (*Drucker, 1985, 73*).

Kā uzsver P. Drukers, tieši mācību grāmatas kļūva par to vienkāršo inovāciju mācību procesā, kas, viņaprāt, vairāk nekā skolotāju izglītošana vai pedagoģiskās teorijas ietekmēja izglītības kvalitāti. „Bez labas mācību grāmatas pat ļoti labs skolotājs nevar mācīt vienlaicīgi vairāk kā vienu vai divus bērnus, bet ar to – pat diezgan slikts skolotājs var iedzīt kādas noteiktas zināšanas trīsdesmit vai trīsdesmit piecu studentu galvās” (*Drucker, 1985, 31*).

„Visbeidzot, institūcijām, kas kalpo sabiedrībai, ir nepieciešams iebūvēt savās stratēģijās nepārtrauktus inovāciju meklējumus. Šīm institūcijām ir jāskatās uz pārmaiņām kā uz iespēju, nevis kā uz draudiem.” (Drucker, 1985, 183)

Raksta autore, strādājot VMC Valoda, kas ir neformālās izglītības iestāde un Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas akreditēta valodu skola, ir piedalījies piecu Eiropas valodu portfeļu veidošanā, kur viena no valodām ir latviešu valoda:

- *Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem;*
- *Eiropas valodu portfelis medmāsām;*
- *Eiropas valodu portfelis studentiem „Lolipop”;*
- *Eiropas valodu portfelis cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem;*
- *Eiropas valodu portfelis dzelzceļa darbiniekiem.*

Visos minētajos Eiropas valodas portfeļos deskriptori ir veidoti inovatīvi, atbilstoši noteiktajai mērķauditorijai. Tie tapuši, sadarbojoties attiecīgo projektu partneriem, turklāt vismaz trijās valodās. Minētie Eiropas valodu portfeļi tiek lietoti ne tikai Latvijā, bet arī Eiropas Savienības dalībvalstīs, saskatot iespējas, ko sniedz inovatīvi mācību līdzekļi mācīšanās procesā.

Rezultāti un diskusija

Vairāku valodu zināšanas jeb plurilingvālisms

Mūsdienu globālās ekonomikas apstākļos darba tirgū valodu zināšanas ir vitāli nepieciešamas. Valodas zināšanu līmenis, kas nodrošina sekmīgu komunikāciju, dažādās prasmēs — lasīšanā, klausīšanās, runāšanā vai rakstīšanā — var būt atšķirīgs. Turklāt valodu zināšanām attiecīgajā prasmē ne vienmēr ir jābūt augstākajā C1 vai C2 (atbilstoši Eiropas kopīgajām pamatnostādnēm) līmenī.

Lai nodrošinātu konkurētspēju darba tirgū, kur ir audzis pieprasījums pēc personām ar vairāku valodu zināšanām, valodu prasme var tikt iegūta ne tikai formālajā, bet arī neformālajā izglītībā. Kā norāda J. Etjens un S. Džeksone mūžizglītībā ir svarīgi, ka „formālā un neformālā izglītība tiek sasaistītas kopā” (*Etienne & Jackson, 2011, 57*).

Šis izglītības formu saistījums ir svarīgs valodu apguvē visa mūža garumā, kur viens no instrumentiem, kas tiek pārnesti no formālās izglītības uz neformālo mācīšanās sfēru, ir Eiropas valodu portfelis. Tas atspoguļo visu indivīda valodu apguves kopumu un ļauj viņam ne tikai reflektēt par metodēm un veidiem, kas ir veicinājuši valodu apguvi, bet arī analizēt vairāku valodu mijiedarbību to apguves procesā.

Eiropas valodu portfelis

Tāds daudzfunkcionāls valodu mācīšanas instruments, kas ļauj novērtēt indivīda vairāku valodu zināšanas un prasmes, ir Eiropas valodu portfelis. Eiropas valodu portfeļa Biogrāfijas daļā izmantotā deskriptoru skala ir balstīta uz valodu zināšanu un prasmju vērtēšanu atbilstoši *Eiropas kopīgajām pamatnostādnēm valodu apguvei* (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, 2000*), kuru deskriptoru standarti tiek izmantoti valodu programmu veidošanā un indivīda valodu prasmju novērtēšanā.

Eiropas kopīgās pamatnostādnes piedāvā aprakstus par darbībām un kompetencēm attiecīgajā valodā sešu valodas zināšanu līmeņu skalā no **A1, A2 (pamatzināšanu līmenis)** un **B1, B2 (vidējais līmenis)** līdz **C1, C2 (augstākajam līmenim)**, kur valodu zināšanas C2 līmenī tiek pielīdzinātas izglītota dzimtās valodas runātāja līmenim).

Latvijā pirmo Eiropas valodu portfeli sāka veidot 2003. gadā kā Eiropas valodu portfeli pieaugušajiem, balstoties uz *Eiropas kopīgajām pamatnostādnēm valodu apguvei*, kuru pieņēma Eiropas Padomes Izglītības komitejas Kultūras sadarbības padome 2000. gadā, Eiropas valodu portfeļa Šveices variantu (akreditācijas Nr. 1.2000.), EAQUALS-ALTE Eiropas valodu portfeli (akreditētais modelis Nr. 06.2000.), Krievijā izstrādāto Eiropas valodu portfeli (akreditētais modelis Nr. 3.2000.), Eiropas valodu portfeli, kas izstrādāts Valodu un komunikācijas studiju centrā Trīsvienības koledžā Dublinā (akreditācijas Nr. 10.2002.), Čehijas Republikā izstrādāto Eiropas valodu portfeli (akreditētais modelis Nr. 55.2004.) un uz Latviešu valodas aģentūras ilggadējo pieredzi latviešu valodas kā svešvalodas metodikas izstrādē, kā arī uz Valsts izglītības satura centra Valsts valodas prasmes pārbaudes nodaļas pieredzi, kas gūta valsts valodas prasmes atestācijā.

Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem ir pirmais Latvijā izstrādātais Eiropas valodu portfelis, kas paredzēts pieaugušajiem dažādu svešvalodu, kā arī latviešu valodas kā svešvalodas vai otrās valodas apguvē. To var izmantot arī citu, piemēram, Latvijas etnisko minoritāšu valodu apguvei.

2003. gadā ar Izglītības un zinātnes ministrijas un Latviešu valodas aģentūras atbalstu autoru kolektīvā (D. Dalbiņa, I. Jundze, I. Zuicena, I. Grīnberga, S. Ostrovska, S. Kārklīņa) tika uzsākts darbs pie pirmā Eiropas valodu portfeļa Latvijā. Izveidojot pirmos deskriptorus latviski, aprakstot visu prasmju līmeņu skalas atbilstoši Eiropas valodu portfeļu veidošanas vadlīnijām, tika radīts pirmais Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem. Tas tika atzīts kā atbilstošs Eiropas valodu portfeļa izstrādes principiem un vadlīnijām, un 2006. gadā tika akreditēts (Nr. 84.2006).

Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem veic divas funkcijas: atspoguļo pieaugušā sasniegumus valodu apguvē un palīdz mācīties valodas. Eiropas valodu portfeļa trīs daļas norāda uz Eiropas valodu portfeļa īpašnieka valodu apguves sasniegumiem (*Valodu pase*), nosaka valodu apguves mērķus un atspoguļo mācību procesu (*Valodu biogrāfija*), kā arī palīdz sakrāt diplomu, apliecību, labāko darbu kopijas kā apliecinājumu sasniegtajiem rezultātiem (*Dosjē*).

Lai gan *Valodu pase* ir Eiropas valodu portfeļa daļa un šķietami to būtu visvieglāk aizpildīt ikvienam valodas apgūvējam, tomēr funkcionāli to var pielīdzināt Europass dokumentam. Raksta autore uzskata, ka Eiropas valodu portfeļa *Valodu biogrāfijas* daļai ir vislielākā nozīme, jo sniedz ieskatu šādos jautājumos:

- kādi ir valodu apguves mērķi;
- kāda ir valodu un cittautu kultūras pieredze;
- kādi ir mācību paņēmieni, kas padara valodu apguves procesu efektīvāku un rezultatīvāku (mācīšanās mācīties);
- kā jāveic pašnovērtējums.

Pieaugušajam valodu apgūvējam, kas izmanto *Eiropas valodu portfeli pieaugušajiem*, tiek veicināta sapratne par šādiem jautājumiem:

- kā valodas tiek apgūtas;
- par patstāvīgās mācīšanās nozīmi valodu apgūvē;
- par iespējām, kas veicina valodu apguvi;
- par to, ka valodu zināšanu līmenis var būt atšķirīgs atsevišķām prasmēm;
- kāpēc attiecīgā valoda tiek apgūta;
- par to, kā vienas valodas apguve veicina citu valodu apguvi;
- par kultūras elementiem, kas ir būtiski valodas apguvei.

Līdz ar to katram pieaugušajam tiek dota iespēja novērtēt savas svešvalodu kompetences un pašam noteikt tālākos valodu apguves mērķus. Kā norāda K. Meibijš, galvenais ir atrast veidus, kā precīzi noteikt indivīda kompetences un tālāk veidot atbilstošas darbības, lai, balstoties uz stiprajām pusēm, attīstītu vājākos elementus (*Mabey, 2011, 55*).

Profesionālais Eiropas valodu portfelis

Ņemot vērā to, ka vispārizglītojošās skolās tiek mācīta svešvaloda komunikatīviem mērķiem, pieaugušajiem rada grūtības profesionālā svešvaloda, ko bieži apgūst ar darbu saistītās situācijās. Kā norāda K. Bekmans, E. Alto, A. Abels, T. Atanasoska un T. Lambs (2011), ne vienmēr tiek novērtēta valodas loma, mācot citus priekšmetus. Tādēļ arvien biežāk tiek uzsvērts, ka katra priekšmeta skolotājs ir arī valodas skolotājs. Uzsverot valodas lomu visos mācību priekšmetos, autori norāda, ka valoda veido attiecīgā mācību priekšmeta zināšanu struktūru. Tādējādi valodas kompetence attiecīgajā priekšmetā kļūst par būtisku šī priekšmeta kompetences sastāvdaļu un praktiski šīs abas kompetences nevar atdalīt.

Veidojot profesionālos Eiropas valodu portfeļus, tiek ņemtas vērā gan vispārējās valodas zināšanas un prasmes, gan profesionālās vai speciālās valodu zināšanas un prasmes. Tie veido atbalstu arī trešo valstu valstspiederīgajiem pieaugušajiem un palīdz pašiem novērtēt savas zināšanas un prasmes dažādās valodās.

Mūsdienās ir pieprasījums pēc pārbaudes tipa didaktiskiem mācību materiāliem, jo, kā norāda H. Višņevska, neskatoties uz to, ka mācīšanās autonomija ir viens no mūsdienu mācīšanas teorijas stūrakmeņiem, joprojām ir pieejams neliels skaits tādu mācību materiālu, kuri atbilstu patstāvīgās mācīšanās principiem. H. Višņevska kritiski izvērtē mācību materiālus, kuri veidoti ar nolūku attīstīt pašnovērtējuma prasmes, palīdzot pašam valodas apgūvējam noteikt savas svešvalodas, resp., angļu valodas, terminoloģijas un speciālās leksikas zināšanas. H. Višņevska secina, ka, neskatoties uz to, ka valodu apgūvējiem būtu nepieciešamas šādas grāmatas, skolotājiem, grāmatu autoriem un izdevējiem nav lielas intereses tās izdot (*Wisnievska, 2011, 75*).

Par iemeslu šādai atturībai tiek norādīti H. Višņevskas pētījumā iegūtie rezultāti:

- tēmas pārbaudes grāmatās neatbilst mācību grāmatu tēmām;
- mācību grāmatas pilna pakete piedāvā pietiekami daudz mācīšanas materiālu;
- pārbaudes grāmatās piedāvātie vingrinājumi maz atšķiras pēc grūtību pakāpes;
- vingrinājumi pārbaudes grāmatās ir pārāk mehāniski un nav saistīti ar valodas apgūvēja kognitīvajām prasmēm;
- pārbaudes grāmatas padara mācīšanās procesu pārāk vieglu un nemotivē valodu apgūvējus (*Wisnievska, 2011, 76*).

Attiecinot šos atzinumus, kā arī bagāto pieredzi angļu valodas speciāliem mērķiem mācīšanās uz Eiropas valodu portfeļa veidošanu, jānovērtē profesionālās sadaļas loma pieaugušo Eiropas valodu portfeļos, kur līdzās komunikatīvajām ikdienas valodas prasmēm tiek norādītas profesionālās jeb speciālās valodas īpatnības.

Piemēram, *Eiropas valodu portfelis dzelzeļa darbiniekiem* ietver gan profesionālos deskriptorus, gan vispārējos deskriptorus katrā valodu zināšanu un prasmju līmenī. Savukārt *Eiropas valodu portfelis dzelzeļa darbiniekiem* ir tulkots sešās valodās un ietver deskriptorus, kas ne tikai apraksta vispārējās valodu zināšanas attiecīgajā valodu zināšanu līmenī attiecīgajā prasmē, bet arī nepieciešamās profesionālās valodu zināšanas dzelzeļa lokomotīvu vadītājiem un vilciena apkalpojošajam personālam.

Eiropas valodu portfeļa deskriptoru tulkojums sešās valodās atbilst plurilingvālisma principiem, vienas valsts dzelzeļa ritošajam sastāvam darbojoties vairākās valstīs, un drošības noteikumiem, kuri kopš 2006. gada ir saistoši dzelzeļa darbiniekiem, šķērsojot valstu robežas un pildot amata pienākumus. Lokomotīves un to pavadošie tehniskie aprīkojumi ne vienmēr tiek pieņemti darbībai pāri valsts robežai, tādēļ tiek izstrādāts vesels pasākumu komplekss, lai nodrošinātu savstarpēju ritošā sastāva un drošības pasākumu atzīšanu pāri robežām. Starp drošības pasākumiem ir ne tikai noteikumi, saskaņā ar kuriem ritošais sastāvs var darboties Eiropas Savienības valstu dzelzeļa tīklā, bet arī lingvistiskas prasības. Tās nosaka valodu zināšanu līmeņus atsevišķi pa prasmēm: lasīšana, rakstīšana, klausīšanās un runāšana, turklāt augstākas prasības (B1) tiek izvirzītas klausīšanās un runātprasmei.

Lingvistisko prasību definējums ļauj profesionāli veidot mācību līdzekļus. Ja lingvistiskās prasības profesionālajā jomā ir definētas, pieaugušie paši var kontrolēt valodu mācīšanās procesu un izvirzīt mērķus profesionālajai pilnveidei. Gan pieaugušie, gan skolotāji tādējādi var novērtēt virzību uz mācīšanas un mācīšanās mērķu sasniegšanu.

Raksta autore uzskata, ka, izmantojot *Eiropas valodu portfeli dzelzeļniekiem*, šajā sfērā strādājošie iegūst:

- skaidri definētus mācīšanās mērķus, kuri atspoguļo profesionālās vajadzības;
- papildu motivāciju mācīties valodas;
- sapratni par valodu prasmju minimālajām prasībām;
- atvērtību plurilingvālismam;
- sapratni par starpkultūru komponentes nozīmību;
- pārskatāmu valodu mācīšanas programmu savā specialitātē;
- iespēju mērķtiecīgi mācīties;
- iespēju patstāvīgi veidot savu mācīšanās plānu.

Eiropas valodu portfelis trešo valstu valsts piederīgajiem

Daudzu Eiropas valstu likumi un normatīvie akti pilsonības piešķiršanas procedūrā būtisku vietu ierāda valodas prasmei. Attiecīgās valsts valodas zināšanas un prasmes ir priekšnoteikums, kas apliecina personas integrāciju valsts kultūrā. Kā norāda Ž. K. Beko (*Beacco*, 2005), likumdošana ir atšķirīga katrā valstī, kas ietver nacionālās vai oficiālās valsts valodas zināšanas. Tās var iedalīt divās lielās grupās. Pirmajā grupā ietilpst valstis, kur valsts valodas zināšanas tiek prasītas A1 līmenī atbilstoši Eiropas kopīgajām pamatnostādņēm. Otrajā grupā ietilpst valstis, piemēram, Vācija un Dānija, kur valodu zināšanas naturalizācijai ir nepieciešamas B1 līmenī.

Spējas integrēties atbilstoši augstākā valodas zināšanu prasmju līmeņa prasībām tiek aplūkotas uz to vērtību bāzes, kuras ir svarīgas ikvienam konkrētās valsts iedzīvotājam. Savukārt zemākas valsts valodas zināšanu un prasmju līmeņa prasības netiek uzskatītas par valsts valodā nerunājošo noliegšanu, bet gan pamudinājumu personai kļūt kompetentākai valsts valodas zināšanās un prasmēs. *Eiropas valodu portfelis trešo valstu valstspiederīgajiem* (2013) ir izstrādāts visās prasmēs — klausīšanās, runāšana (dialogs, monologs), lasīšana un rakstīšana — divos līmeņos (A1 un A2). Iztrūkstošo līmeņu prasmes var tikt papildinātas, izmantojot *Eiropas valodu portfeli pieaugušajiem* (2006). Katru A1 un A2 līmeņa prasmju aprakstu papildina Latvijā novērotais kultūras un sadzīves tradīciju uzskaitījums. Tie ir apgalvojumi, kurus ieteicams pārrunāt un analizēt ar draugiem, kolēģiem vai latviešu valodas skolotāju, lai neveidotos stereotipiski priekšstati.

Izvērtējot situāciju ar Eiropas valodu portfeliem Latvijā 2013. gadā, jāsecina, ka daudziem pieaugušajiem, it īpaši tiem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda, ir radusies akūta nepieciešamība pašiem novērtēt savas valodu zināšanas. To var veiksmīgi darīt, izmantojot *Eiropas valodu portfeli trešo valstu valstspiederīgajiem*.

Secinājumi

Eiropas valodu portfelis ir vienīgais individuālam pieejamais valodu apguves instruments vairākām valodām. Tas palīdz noteikt jau apgūtos valodu prasmes līmeņus un definēt nākamās valodu apguves mērķus un uzdevumus, ko var aktīvi izmantot valodu mācīšanās un veicināt mācīšanos mūžizglītībā.

Profesionālie Eiropas valodu portfeļi motivē valodas apguvēju mācīties valodu, jo vienlaicīgi ar komunikatīvo valodas prasmi iegūšanu tiek apgūtas attiecīgās profesionālās valodas prasmes, kas ir ne tikai noderīgas sabiedrībā, bet arī nodrošina konkurētspējīgu nodarbinātību.

Eiropas valodu portfelis trešo valstu valstspiederīgajiem, kas izstrādāts atbilstoši Eiropas kopīgajām pamatnostādnēm A1 un A2 līmenī visās prasmēs, ir atbalsta instruments visiem, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda. Tas ļauj valodas apguvējam izvirzīt savus mācīšanās mērķus, novērtēt savas valodu prasmes un zināšanas, kā arī radīt priekšstatu par kopīgo un atšķirīgo Latvijas kultūras vidē un sadzīves normās.

Izmantotās literatūras saraksts

Beacco, J. C. (2005). *Languages and Language Repertoires: Plurilingualism as a Way of Life in Europe* Language Policy Division, DG IV – Directorate of School, Out-of-School and Higher Education, Council of Europe, Strasbourg. 24 p.

Boeckmann, K., Aalto, B., Abel, A., Atanasoska, T. & Lamb, T. (2011). *Promoting Plurilingualism – Majority Language in Multilingual Settings*, Council of Europe Publishing, European Centre for Modern Languages, Strasbourg Cedex.

Comission Regulation (EU) No 1169/2010 of 10 December 2010 on a common safety method for assessing conformity with the requirements for obtaining railway safety authorisation.

Comission Regulation (EU) No 1158/2010 of 9 December 2010 on a common safety method for assessing conformity with the requirements for obtaining railway safety certificates.

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe, 2000, Strasbourg.

Council of Europe (2007). Executive Version. *Guide for the Development of Language Education*. Available from: www.coe.int/lang [Accessed: 10/02/2013]

Cross, S. (2009). *Adult Teaching and Learning: Developing your practice*. Open University Press, McGraw-Hill Education, 172 p.

Dalbiņa, D., Grīnberga, I., Jundze, I., Ostrovska, S., Kārklīņa, S., Zuicena, I. (2006). *Eiropas valodu portfelis pieaugušajiem*. Rīga: Valodu mācību centrs, Valsts valodas aģentūra, Izglītības un zinātnes ministrija, 59 lpp.

Drucker, P. F. (1985). *Innovation and Entrepreneurship. Practice and Principles*. Harper Business, United States, 277 p.

Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana (2006). Eiropas Padome, Valodas politikas nodaļa, 220 lpp.

Etienne, J. & Jackson, S. (2011). Beyond Learning and Community Participation for Older Women. In: Jackson, S. (ed). *Innovations in Lifelong Learning. Critical Perspectives on Diversity, Participation and Vocational Learning*. Routledge, pp.49-66.

Jackson, S. (2011). Innovations in Lifelong Learning. *Critical Perspectives on Diversity, Participation and Vocational Learning*. London: Routledge. 259 p.

Kārklīņa, S., Ostrovska, S. (2008). *Language Portfolio for Railway Staff*. Rīga: VMC, 161 p.

Mabey, C. (1994). Assessing and Developing Competency. In: *Managing Learning* Mabey, C. & Iles, P. (eds.). The Open University, Routledge, London.

Odiņa, I., Grigule, L., Kārklīņa, S., Skara-Mincāne, R. (2009). *ActivELP Mentoring Guidelines*. Rīga: VMC, 44 p.

Wisniewska, H. (2011). The Role and Effectiveness of 'Check Your Vocabulary' Books. In: Pattison, T. (ed.). *IATEFL 2011, Brighton Conference Selections*, IATEFL, University of Kent, 2012. pp. 75-77.